

10 doctrinam eam ob causam ibi proponit et exaggerat, ut Henricum Garnetum tanquam conscium proditionis non **revelatae** accuset, illiusque participem, non **admissa** excusatione secreti confessionis, efficiat. Quamvis hac criminatione non contentus addat postea et ostendere conetur, Garnetum **non** in confessione, sed extra sacramentum, **conspirationis** illius notitiam habuisse. Sed quod ad factum Garneti spectat, nihil ex certa scientia dicere possum, quia nec praesens **ad**fui, nec certam illius rei historiam legere **potui**. Scio tamen Garnetum, quem per annos **plures** familiariter cognovi, magnis animi dotibus a Deo ornatum fuisse; nam, praeter ingenii praestantiam, et egregiam eruditionem, **magnum** animi candorem, et morum integritatem, ac probitatem in illo semper observavi, **quam** usque ad mortem custodisse, certis **indiciis** ac testimoniis semper intellexi. Quamobrem, in servando proditionis secreto, sive antequam comprehenderetur, sive in confessione **judiciali** praestanda, magnam prudentiam, **fidelitatem** ac veritatem servasse non dubito. **Ideo**que cum Cardinalis Bellarminus affirmet, testes multos, et unum imprimis gravem, et **omni** exceptione majorem, sancte affirmasse, in ipso mortis articulo ex ore Garneti **audivisse**, se illius proditionis conscium non fuisse, nisi in confessione sacramentali, utrisque **fidem** adhibendam censeo, scilicet, et Garneto neganti se aliam notitiam habuisse, et **testibus** affirmantibus Garnetum id negasse. Neque indigne ferat rex, si fidelium et Catholicorum testimonium, haereticorum, qui **ipsi** regi imposuerunt, testimoniis praeferamus.

11. *Res, in confessione audita, ob rationabilem causam, celata persona, manifestari potest.* — Prima limitatio hujus doctrinae. — Quod vero ad jus pertinet, seu ad doctrinam asserentem, rem in confessione auditam posse ad ingens detrimentum vitandum, non revelata persona, indicari, dicimus illam quidem absolute veram esse, et a Jesuitis nunquam negatam fuisse; nam Bellarminus, in sua Apologia, illam ingenue admittit, c. 13; et ego, in tom. 4, de Pœnit., disp. 33, secretum confessionis et praecipuum ejus ex professo declarans, in sect. 3, n. 8, exposui, secretum illud intelligendum esse cum relatione ad personam peccatoris, et ideo propter utilitatem posse confessorem loqui de re ipsa, tacendo personam, quod in sect. 7 iterum confirmavi et declaravi. Neque rex poterit auctorem Societatis ostendere, qui contrariam

doctrinam docuerit. Adhibent tamen declarationes necessarias, ne quis doctrina illa abutatur. Unam in defensionem Garneti, et regi respondendo, acute sane, ac prudenter adhibuit Bellarminus noster, dicens, licere quidem de proditione in confessione cognita generalibus verbis principem admonere, ut periculum caveat, sed tamen intelligendum id esse de principe imprimis catholico, qui religionem confessionis sacramentalis credat, et in debita reverentia habeat; ac deinde de principe pio ac christiano, de quo praesumi non possit, aliquid ultra fas interrogaturum. Alioqui neque sacerdotes tenentur in tanto periculo et discrimine se constituere, nec debet, aut licite potest secretum confessionis illi revelare, quem scit et confessionem pro nihilo habere, et omnibus viribus conaturum de persona proditoris interrogare et inquirere.

12. *Secunda limitatio.* — Atque huc spectat alia declaratio generalis, doctrinam illam intelligendam esse, tunc licere de re ipsa in confessione cognita loqui, quando nec directe neque indirecte revelatur persona. Unde, quia in moralibus periculum eventui aequiparatur (nam qui amat periculum, peribit in illo), ideo qui de re ipsa ita loquitur, ut morali periculo exponat personam confitentis, utique occasionem moralem praebendo, seu parando viam ut in notitiam ejus perveniatur, contra sigillum agit, nam indirecte saltem revelat personam, et ideo id nulla ratione licet. Neque doctrina haec sic intellecta est contra regum aut regnorum securitatem. Nam potius haec tanta illius secreti religio et observantia necessaria est, ut per confessionis viam, et per consilia et monita confessarii remedium aliquod hujusmodi proditionibus et iniquitatibus adhiberi posset, quod alias plane cessaret; nam si poenitentes de incolumitate sua per illud secretum securi non fierent, nullus esset qui similia facta in confessione revelare auderet. Atque ita potius illi, qui vel confessionem irrident, vel ejus secretum labefactant, regum et regnorum securitati parum consulunt.

13. Tandem (ut ad punctum nostrum, a quo digressi sumus, revertamur) cum in formula juramenti rex Angliae promissionem a subditis exigit, revelandi omnes proditiones quae ad eorum notitiam pervenerint, merito timere possunt, imo et credere Catholici, sine ulla distinctione id postulari, sive notitia illa sit per confessionem, et sive revelatio proditionis fiat simul cum revelatione proditoris,

sive cum morali ejus periculo, sive quocumque alio modo. In quo sensu etiam illa forma excedit obedientiam civilem, et aliquid contra Catholicam religionem involvit. Ideoque etiam ex hac parte juramentum illud est valde suspectum, ac propterea merito possunt Catholici, et prudentes viri majorem illius declarationem exigere, quamvis propter alias causas simpliciter illud recusare teneantur.

CAPUT IV.

UTRUM IN TERTIA PARTE JURAMENTI ALIQUID ULTRA CIVILEM OBEDIENTIAM ET CONTRA DOCTRINAM CATHOLICAM CONTINEATUR.

1. *Duplex tyrannorum genus.* — Post praecedentia juramenta additur tertium in haec verba: *Præterea juro, quod ex corde abhorreo et abjuro tanquam impiam et hæreticam hanc doctrinam et propositionem: Quod principes per Papam excommunicati vel deprivati possint per suos subditos, vel alios quoscumque deponi et occidi.* In his verbis tria expendere necessarium est: primum, doctrinam ipsam; secundum, quo jure hoc juramentum a subditis exigatur; tertium, quantum haec verba illis repugnent, quibus rex promittit ostendere, nihil in hoc juramento praeter obedientiam civilem contineri. Circa primum, quoniam rex, de sua securitate sollicitus, saepe inculcat vulgarem illam quaestionem, an liceat privatae personae vel subditis regem tyrannum interficere, et ab illius vera resolutione hujus et aliarum partium intelligentia multum pendet, pauca de illa praemittere necessarium duxi. Duplex ergo a Theologis tyrannus distinguitur: unus est, qui non justo titulo, sed vi et injuste regnum occupavit, qui revera non est rex nec dominus, sed locum illius occupat, et umbram ejus gerit; alter est, qui licet verus dominus sit, et justo titulo regnum possideat, tyrannice regnat quoad usum, et gubernationem, quia, videlicet, aut omnia in proprium commodum, communi contempto, convertit, vel subditos injuste affligit, spoliando, occidendo, pervertendo, vel alia similia publice et frequenter injuste perpetrando. Talis fuit, verbi gratia, Nero, quem inter tyrannos, quos Deus interdum dominari permittit, numerat Augustinus, lib. 5 de Civit., c. 49, sic legens illud Proverbiorum 8: *Per me reges regnant, et tyranni per me tenent terram.* Et inter Christianos maxime est in hoc ordine

numerandus princeps, qui subditos suos in haeresim, vel aliud apostasiae genus, vel publicum schisma inducit.

2. *Princeps licet tyrannice gubernet non potest licite privata auctoritate interfici.* — Quaestio ergo praesens praecipue tractatur de legitimo principe tyrannice gubernante, quia rex Angliae de his principibus loquitur, et quia in hoc ordine legitimorum regum nos illum habemus. Dicimus ergo principem propter tyrannicum regimen, vel propter quaevis crimina, non posse ab aliquo privata auctoritate juste interfici. Assertio est communis, et certa. Eam docuit D. Thomas, in lib. 1, c. 6, de Regimin. Princip., ubi optimis moralibus rationibus id confirmat. Idem tradit Cajetan. 2. 2, quaest. 64, art. 3, ubi alii moderni; et Soto, lib. 5 de Justit., q. 1, art. 3; Molin., tom. 4 de Justit., tract. 3, disp. 6; Azor, tom. 1, lib. 8, c. 12, q. 17, et c. 26, q. 7, et tom. 3, lib. 2, c. 2, q. 1, et c. 7, q. 30; Card. Toletus, in Summae lib. 5, c. 6. Et Summistae communiter, verb. *Tyrannus*. Consentunt in hac veritate asserenda jurisperiti, Bartol., Alex., Socin., Card. Praeposit., et alii, quos refert et sequitur Gigas, tract. de Crim. laesae Majest., quaestione 65, per totam. Idem tradit Lucas de Penna, in l. 1, C. *Ne armorum usus*, lib. 41, et Conrad. Brun., tract. de Seditiosis, lib. 5, c. 2, n. 9 et 10; et Thomas Actius, opuse. de Ludo scaecor., q. 2, num. 50; late et bene, pluresque referens Restaurus Castaldus, tract. de Imperat., q. 82, per totam; et Parisius de Puteo, tract. de Sindicat., § *An liceat occidere regem*, qui hoc intendit, licet confuse loquitur, ut infra dicam. Covarr., in epitom. 4 Decretal., p. 2, c. 3, § 4, num. 6. Estque haec veritas conformis praecipuis Petri, 1 Epist., cap. 2: *Subditi estote omni creaturae propter Deum, sive regi, etc.* Et infra: *Servi estote dominis, non tantum bonis, sed etiam dyscolis.*

3. *Opposita doctrina ut hæretica damnatur.* — *Error Wicleph et Joan. Hus.* — Magis vero in specie definita est, et contraria, ut hæretica, damnata in Concilio Constantiens., sess. 15, ubi (ut lib. 5 retuli) damnatur articulus hic: *Tyrannus potest et debet licite et meritorie occidi per quemcumque vasallum suum et subditum, etiam per clanculares insidias, et subtiles blanditias, vel adulationes, non obstante quocumque praestito juramento, seu confederatione facta cum eo, non spectata sententia vel mandato judicis cujuscumque.* Declaratque Concilium esse hæreticos, et ut tales puniendos, qui hunc articulum pertinaciter

defenderint. Hæc enim definitio, ut omnes auctores moderni intelligunt, procedit de tyranno in regimine, non in titulo et usurpatione regni, quod ex verbis ipsis licet colligere. Nam vasallus et subditus proprie dicuntur respectu veri principis et superioris. Item verba illa: *Non obstante quocumque præstito juramento*, includunt etiam juramenta legitime facta veris regibus, nam verba universaliter sunt. Unde non est dubium quin auctor illius articuli saltem fuerit universaliter locutus de omni tyranno, sive in titulo, sive in regimine, ut ex ejus verbis et exaggerationibus constat. Item quia ille articulus ex doctrina Wicleph et Joannis Hus ortus est, qui dicebant, dominos temporales per quolibet peccatum mortale amittere principatum ipso facto, et ideo posse per suos subditos ad suum arbitrium corripere, ut in eodem Concilio, sessione octava, habetur. Concilium autem damnat articulum propter suam universalitatem et præcipationem, quam statim præ se fert in omnibus particulis et ampliationibus suis, præcipueque damnat illum, quatenus veros reges et principes tyrannice gubernantes comprehendit. Potest autem etiam extendi ad tyrannum propriissimum per injustam regni usurpationem et retentionem, si cum omnibus illis exaggerationibus temere asseratur, scilicet, *non obstante quocumque præstito juramento, vel confederatione facta cum eo*, nam hoc est falsum, et contra rationem naturalem, quæ dictat pacta, præsertim jurata, servanda esse.

4. *Fundamentum veræ doctrinæ.* — Ratio autem assertionis est, quia rex tyrannice gubernans, vel posset occidi a quolibet subdito privato titulo justæ vindictæ et punitiois, vel titulo justæ defensionis suæ, vel reipublicæ. Primum est omnino falsum et hæreticum, quia potestas vindicandi vel puniendi delicta non est in privatis personis, sed in superiori, vel in tota communitate perfecta; ergo privata persona, occidens principem suum illo titulo, usurpat jurisdictionem et potestatem, quam non habet; ergo peccat contra justitiam. Major de fidei certa est, eamque tradit Augustinus, lib. 1 de Civit., c. 17 et 18, dicens: *Non licet alicui privata potestate hominem occidere nocentem, cujus occidendi licentiam lex nulla concedit*; et c. 21 et 26, dicens, *qui alium occidit sine publica potestate ejusve imperio justo, homicidam esse*. Ratio vero est, tum quia vindicta et pœna delictorum ordinatur ad commune bonum reipublicæ, et ideo

non est commissa, nisi ei cui publica potestas gubernandi rempublicam commissa est; tum etiam quia punire est actus superioris et jurisdictionis; ergo si a privato fiat, est actus usurpatæ jurisdictionis; tum denique quia alias sequeretur infinita confusio et perturbatio reipublicæ, et daretur occasio seditionibus et homicidiis. Quod si hæc ratione homicidium est, propria auctoritate occidere privatum hominem, etiam homicidam, latronem et assassinum, multo majus crimen est manus in principem, licet iniquum et tyrannum, propria auctoritate extendere. Denique alias nulla posset esse in regibus et principibus securitas, nam facile vasalli conqueruntur quod ab eis injuste tractentur.

5. *Liceatne in defensionem propriæ vitæ principem occidere.* — Alter vero titulus defensionis, licet fortasse in aliquo casu possit habere locum, non tamen in eo de quo tractamus, scilicet, an possit rex occidi a privato propter solam tyrannicam gubernationem. Itaque distinguere oportet an quis defendat se ipsum, vel rempublicam; item si se ipsum, an defendat vitam, aut membra, seu gravem corporis mutilationem, vel tantum defendat bona externa et fortunæ. Nam propter solam defensionem externorum honorum, non licebit regem invadentem occidere, tum quia præferenda est vita principis his bonis externis, propter dignitatem ejus, et quia Deum singulari quodam modo repræsentat, ejusque locum tenet. Tum etiam quia princeps habet quamdam superiorem administrationem bonorum omnium subditorum, et licet ille fortasse excedat, non propterea usque ad interfectionem illi resistendum est; satis est enim quod ipse obligatus maneat postea ex justitia ad res ablatas restituendas vel compensandas, et quod subditus possit illas exigere, prout sine violentia potuerit. At vero si defensio sit propriæ vitæ, quam rex violenter auferre agreditur, tunc quidem ordinarie licebit subdito se ipsum defendere, etiam si inde mors principis sequatur, quia jus tuendæ vitæ est maximum, et tunc princeps non est in necessitate, quæ obliget subditum ad vitam pro illo pendendam, sed ipse voluntarie et inique in illo discrimine se constituit. Dico autem ordinarie, nam si ex morte regis respublica perturbanda esset, aliave magna incommoda contra commune bonum esset passura, tunc charitas patriæ et boni communis obligaret ad non interficiendum regem, etiam cum mortis propriæ discrimine; sed hæc obligatio ad or-

dinem charitatis spectat, de quo nunc non tractamus.

6. *Quid in reipublicæ defensionem.* — At vero si sermo sit de ipsius reipublicæ defensione, hæc non habet locum, nisi supponatur rex actu aggrediens civitatem ut illam injuste perdat, et cives interficiat, vel quid simile. Et tunc certe licebit principi resistere, etiam occidendo illum, si aliter fieri non possit defensio. Tum quia si pro vita propria hoc licet, multo magis pro communi honore; tum etiam quia civitas ipsa seu respublica tunc habet justum bellum defensivum contra injustam invasionem, etiam si proprius rex sit; ergo quilibet civis, ut membrum reipublicæ, et ab ea vel expresse vel tacite motus, potest rempublicam defendere in eo conflictu, eo modo quo potuerit. At vero in præsentem non tractamus de illo casu, in quo rex actu infert bellum aggressivum ipsi reipublicæ ad destruendam illam, et multitudinem civium occidendum, sed quando in pace regnans aliis modis rempublicam vexat, eisque noxius est, et tunc non habet locum defensio per vim vel insidias contra vitam regis, quia tunc non infertur actualis vis reipublicæ, quam vi repellere liceat. Unde tunc aggredi principem esset bellum contra illum movere privata auctoritate, quod nullo modo licet, quia *ordo naturalis, mortalium paci accommodatus, hoc postulat, ut suscipiendi belli auctoritas penes rempublicam seu principem sit*, ut dixit Augustinus, lib. 22 contra Faustum, cap. 74. Item quia, sicut non licet mala commissa ab aliquo per mortem ejus propria auctoritate vindicare, ita nec licet mala futura, quæ ab eodem timentur, per ejusdem interfectionem propria auctoritate impedire. Est enim eadem ratio, et in privatis malefactoribus est evidens; idem ergo majori ratione in principe locum habet.

7. *Tyrannus in titulo licite occiditur.* — Ut autem doctrinam hanc amplius illustrare, et ad præpositam jurandi clausulam dicta melius applicare possimus, necessarium prius est de altero membro, id est, de tyranno in ipso titulo, dicere, an præcedens doctrina in illo locum habeat, necne. Communiter enim inter hæc duo genera tyrannorum constituitur discrimen, nam asseritur hunc tyrannum quoad titulum, interfici posse a quacumque privata persona, quæ sit membrum reipublicæ quæ tyrannidem patitur, si aliter non potest rempublicam ab illa tyrannide liberare. Ita sentit D. Thomas, in 2, dist. 44, quæ est secunda, art. 2, in corpore et ad ult., quem fere omnes

Doctores citati secuti sunt, et videri potest Conr. Brun., tract. de Seditios., lib. 6, cap. 3, ubi varia refert exempla; sunt tamen ex justis et injustis actibus coacervata, et ideo non probant jus, sed usum. Ratio ergo est, quia tunc non occiditur rex aut princeps, sed hostis reipublicæ. Quomodo idem D. Thomas, lib. de Regim. Princip., c. 6, defendit factum Aod, Judic. 5, qui, cum esset privata persona, Eglon, regem Moab, cui serviebat Israel, interfecit, quia non erat verus rex populi Dei, sed hostis et tyrannus. Idemque tradit Abulens. ibi, q. 26, et addit a quolibet Israelita potuisse occidi. Sic etiam Judith Holofernem interfecit, Judith. 13. Estque simile factum Jahel occidentis Sisaram, Judic. 4, quod laudatur c. 5. Sic etiam D. Thomas in priori loco approbat sententiam Ciceronis, laudantis eos qui Cæsarem interfecerunt, qui non justo titulo, sed per vim et tyrannidem imperium usurpabat. Ideo etiam Doctores dicunt, contra hunc tyrannum non committi crimen læsæ majestatis, quia in tali tyranno nulla est vera majestas. Dicunt etiam nomine *principis* non venire hujusmodi tyrannum, et ideo decreta, quæ dicunt, Non licet principem interficere, hunc tyrannum non comprehendere, ut videri potest in Gigante, tract. de Crimi. læsæ Majest., q. 65.

8. *Quæ requirantur ut tyrannus in titulo, licite a privato occidi possit.* — Addit vero supra D. Thomas limitationem, nimirum hoc licere quando nullus recursus est ad superiorem, per quem judicium de invasore fieri possit. Quæ limitatio locum habet maxime quando tyrannis non a supremo principe, sed ab inferiori aliquo exercetur. Non enim soli reges, sed etiam inferiores domini potentes possunt per tyrannidem dominium aliquod, vel jurisdictionem, vel magistratum usurpare. Tunc ergo licet in actu aggressionis possit populus invadenti resistere, tamen postquam jam facto possidet et dominatur, non possunt propria auctoritate illum occidere, nec novum bellum contra eum movere, si possunt ad superiorem recurrere. Quia cum habeant superiorem, non licet eis propria auctoritate gladium sumere, minusque licebit cuicumque privatæ personæ, alias omnia perturbarentur, magnaque confusio in republica oriretur. Et ob eandem causam, etiam quando non est superior ad quem recurratur, necessarium est ut tyrannis et injustitia sit publica et manifesta; nam si sit dubia, non licebit per vim depellere eum, qui possidet, cum in dubio me-

ior sit ejus conditio, nisi certum etiam sit possessionem fuisse tyrannicam. Præterea, ut licita sit occisio talis tyranni, oportet, necessaria sit ad libertatem regni obtinendam, nam si alia via minus crudeli possit tyrannus depleri, non licebit statim eum occidere sine majori potestate, et causæ examinatione.

9. *Alia limitatio.* — *Ultima conditio.* — Præterea intelligenda est communis sententia, nisi inter tyrannum et populum fœdus aliquod, vel tregua, aut pactum juramento firmatum intercesserit, ut notavit Abulens. supra, nam pacta et juramenta etiam cum hostibus servanda sunt, nisi fortasse fuerint evidenter iniqua, et coacte facta. Alia etiam limitatio adhibenda est, nisi eadem vel majora mala reipublicæ timeantur ex interfectione tyranni, quam sub illo patiatur. Et ita dixit Bart., tract. de Guelfis et Gibellinis, licere in eo casu occidere tyrannum propter commune bonum, non propter privatum. Nam si quis occidat tyrannum ut ipse potiatur imperio per similem tyrannidem, non excusatur a culpa homicidii, præter novam tyrannidem. Item, si credatur filium tyranni, vel alium similem ejus socium, eadem mala illaturum reipublicæ, non licebit, quia fit malum sine spe majoris boni, et quia tunc revera non defenditur respublica, nec liberatur a tyrannide, quo solo titulo illa mors honestatur. Denique oportet ut respublica non contradicat expresse, nam si expresse repugnet, tunc non solum non præbet auctoritatem singulis personis, sed etiam declarat defensionem non esse sibi convenientem, cui in hoc credendum est, et inde consequenter fit ut non sit licitum privatæ personæ defendere tunc rempublicam per mortem tyranni.

10. *Aliorum sententia.* — His vero non obstantibus, non desunt auctores quibus hæc distinctio et sententia non placeat, sed distincte dicendum putent non esse licitum privatæ personæ interficere tyrannum, sive in solo regimine, sive etiam in titulo tyrannus sit. Ita sentit Castro, l. 14 adv. hæ., verb. *Tyrannus*, quatenus indistincte loquitur, et eodem modo intelligit Concilium Constantiense, et omnes ejus rationes eo tendunt. Expressius id dixit Azor, dictam communem sententiam reprobando, in tom. 2, lib. 11, c. 5, q. 10. Fundatur primo, quia Concilium Lateranense absolute et generaliter de tyranno loquitur. Secundo, quia Augustinus, 1 de Civit., absolute etiam dicit, sine publica administratione non licere aliquem occidere. Tertio, quia D. Tho-

mas non dicit hunc tyrannum laudabiliter occidi a quolibet privato, sed indefinite, laudabiliter occidi. Quarto, quia nullus malefactor jure interfici potest, neque is, qui possidet, facto dejici potest, nisi prius audiatur et judicetur. Nec sufficit evidentia patrati sceleris, nisi sententia præcedat.

11. *Ejus reprobatio.* — *Respondetur ad Augustinum.* — Sed hæc parum cogunt contra receptam sententiam. Nam Concilium Lateranense, ut dixi, non definit universalem propositionem negativam, Nullus tyrannus occidi potest, sed damnat universalem affirmativam, Omnis tyrannus occidi potest, et non absolute prolatam, sed cum multis ampliationibus, et ideo ejus definitio reducit ad hanc indefinitam, Non omnis tyrannus occidi potest ante sententiam contra illum prolatam, ex quo nullum argumentum contra communem sententiam sumi potest. Ad Augustinum respondeo, illum privatum hominem, qui hujusmodi tyrannum occidit, non id facere sine publica administratione, quia vel id facit auctoritate reipublicæ tacite consentientis, vel facit auctoritate Dei, qui per naturalem legem dedit unicuique potestatem defendendi se, et rempublicam suam a vi, quam similis tyrannus facit. Ad D. Thomam respondemus, satis clare loqui, nam in corpore illius articuli dicit: *Cum facultas adest, potest aliquis tale dominium repellere*; in solutione vero ad 5, per vocem illam *aliquis*, aperte declarat privatam personam, tum ita interpretando verba Ciceronis de interfecto Julii Cæsaris; tum quia ita concludit: *Tunc enim qui ad liberationem patriæ tyrannum occidit, laudatur, et præmium accipit.* Ad ultimam rationem dicitur, illam procedere, quando aliquis vel in pœnam delicti interficiendus est, vel privandus his bonis quæ possidet quiete, et sine conflictu actuali, formali aut virtuali; in nostro autem casu non de vindicta, sed de defensione agitur, nec tyrannus quiete possidet, sed per vim actualem, quia, licet fortasse respublica non moveat bellum, quia non potest, nihilominus (ut recte Cajetanus notat) semper gerit bellum implicitum, quia renititur quantum potest.

12. *Nova difficultas proponitur.* — Hinc vero nova difficultas suboritur, quia juxta doctrinam hanc nulla est differentia inter utrumque casum seu tyrannum. Quia etiam tyrannum quoad titulum non licet occidere auctoritate privata, sed publica; hoc autem modo etiam licet occidere regem tyrannice

gubernantem. Unde argumentor ulterius, quia vel tyrannus in titulo interficiendus est ad vindictam sui sceleris, vel titulo defensionis. Priori modo, jam dictum est non posse interfici a qualibet privata persona auctoritate privata, tum quia punire est actus jurisdictionis et superioris, ut supra dixi; tum etiam quia nec ipsa respublica a tali tyranno offensa posset hoc modo illum punire, nisi publico consilio, cognita causa, et sufficienter judicata, et ideo ut privata persona id faciat, non sufficit tacitus vel præsumptus consensus reipublicæ, sed requiritur expressa declaratio per specialem, vel saltem per generalem commissionem. Unde etiam hoc titulo non licet extraneæ personæ privatæ, imo nec publicæ non habenti jurisdictionem in talem tyrannum, illum hoc titulo interficere sine expressa commissione reipublicæ offensæ. Si autem hoc tantum licet privatæ personæ titulo defensionis, sic nulla est differentia inter utrumque tyrannum, quia etiam titulo defensionis licet privatæ personæ occidere regem verum tyrannice invadentem suum proprium regnum, vel civitatem, ut diximus. Item illo modo non licet talis interfectio ex potestate tacite concessa a republica membris suis, sed ex auctoritate Dei, qui per legem naturalem unicuique dedit facultatem defendendi se et patriam suam, imo et quemlibet innocentem. Ideoque hoc titulo occidere tyrannum, non solum membrum reipublicæ, sed etiam extraneis licet in utroque casu et tyranno; nulla ergo est differentia.

13. *Explicatur difficultas.* — Respondeo imprimis ad ultimam interrogationem, verum esse, tyrannum sine justo titulo regnum occupantem non posse a quolibet privato juste interfici per modum vindictæ seu punitionis, hoc enim convincunt argumenta facta in priori membro dilemmatis. Unde quoad hoc, factor non esse discrimen inter hunc et tyrannicum regem, quoad absolutam rationem injustitiæ, licet respectu proprii regis sit longe gravius crimen, et læsæ majestatis, quod non est respectu alterius tyranni, sed simplex injustitia, et usurpata jurisdictio. Superest ergo ut tantum jure defensionis liceat privatæ personæ hunc tyrannum occidere; in hoc vero est magna differentia inter hunc et regem pravum. Nam rex licet tyrannice gubernet, quamdiu non movet actuale bellum injustum contra rempublicam sibi subditam, non infert illi actualem vim, et ideo respectu illius non habet locum defensio, neque ullus subditus po-

test hoc titulo illum aggredi, aut bellum contra ipsum movere. At vero proprius tyrannus quamdiu regnum injuste detinet, et per vim dominatur, semper actu infert vim reipublicæ, et ita ipsa semper gerit cum illo actuale seu virtuale bellum, non vindicativum, ut sic dicam, sed defensivum. Et quamdiu contrarium non declarat, semper censetur velle defendi a quolibet suorum civium, imo etiam a quolibet extraneo; ideoque si aliter defendi non potest, nisi interficiendo tyrannum, cuilibet de populo licet illum interficere. Unde etiam in rigore, verum est id non fieri tunc auctoritate privata, sed publica, vel potius regni volentis a quolibet cive tanquam a membro et organo suo defendi, vel Dei auctoris naturæ dantis cuicumque homini potestatem defendendi innocentem. Unde etiam in hoc non est discrimen inter utrumque tyrannum; neuter enim potest occidi auctoritate privata, sed necessaria semper est potestas publica. Differentia vero est, quod hæc potestas censetur commissa cuilibet particulari personæ contra proprium tyrannum, non vero contra proprium dominum, propter discrimen declaratum.

14. *Altera difficultas.* — *Qua ratione rex hæreticus dominio regni privetur.* — Hinc vero nascitur nova difficultas præsentis instituto necessaria. Nam ex hac posteriori resolutione de proprio tyranno sequitur, priorem de rege tyrannice gubernante solum procedere ante sententiam depositionis contra talem regem latam, non vero post illam, quod male fert rex Angliæ, et examinatione dignum est. Nam sequela habet imprimis magnum fundamentum in Concilio Constantiensi; quia illud tantum loquitur de interficiente principem tyrannum privata auctoritate, *non expectata sententia vel mandato judicis cujuscumque*; sic enim Concilium Constantiense contrariam assertionem damnavit; ergo si iudex legitimus talis regis, quicumque ille sit vel esse possit, contra illum justam sententiam tulit, qua eum ipso facto a regno deposuit, jam non procedit Concilii definitio. Deinde cessat etiam ratio facta, et ita non habebit tunc locum prima assertio, ut proposita est. Nam tunc jam supponitur expectata sententia justa et legitima, et sic non procedit aggressor auctoritate privata, sed in virtute sententiæ, et consequenter ut instrumentum auctoritatis publicæ. Denique postquam rex legitime depositus est, jam non est rex neque princeps legitimus, et consequenter non potest in illo subsistere assertio, quæ de legitimo rege loquitur. Imo, si rex talis, post depo-